

Sygn. akt VII U 989/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 lutego 2017 r.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Włodzimierz Czechowicz

Protokolant: st. sekr. sądowy Maria Nalewczyńska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 22 lutego 2017 r. w Warszawie

sprawy J. C.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W.

o wcześniejszą emeryturę (z warunków szczególnych)

na skutek odwołania J. C.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W.

z dnia 1 czerwca 2016 r. znak: (...)

1. zmienia zaskarżoną decyzję z dnia 1 czerwca 2016 r. znak: (...) w ten sposób, że przyznaje ubezpieczonemu J. C. prawo do wcześniejszej emerytury od dnia 1 kwietnia 2016 r.;
2. nie stwierdza odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji;
3. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W. na rzecz J. C. kwotę 360 zł (trzysta sześćdziesiąt) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sygn. akt VII U 989/16

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W., decyzją z dnia 1 czerwca 2016 r., znak: (...), wydaną na podstawie art. 184 w zw. z art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz na podstawie § 4 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze odmówił J. C. prawa do emerytury, albowiem nie udowodnił on wymaganego okresu 15 lat pracy w szczególnych warunkach, wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, że ubezpieczony nie przedłożył żadnych świadectw wykonywania pracy w warunkach szczególnych (decyzja z dnia 1 czerwca 2016 r., znak: (...) k. 65-67, tom II a.r.).

J. C. w dniu 5 lipca 2016 r. złożył do Sądu Okręgowego Warszawa – Praga w Warszawie odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W. z dnia 1 czerwca 2016 r., znak: (...), na mocy której organ rentowy odmówił mu prawa do wcześniejszej emerytury – z warunków szczególnych.

W uzasadnieniu odwołania ubezpieczony podkreślił, że legitymuje się wymaganym 15-letnim okresem zatrudnienia w warunkach szczególnych. Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie uwzględnił, jako wykonywanej w warunkach szczególnych pracy od dnia 1 września 1971 r. do dnia 27 października 1973 r. w Zakładzie (...) w W., od dnia 3 listopada 1973 r. do dnia 29 czerwca 1974 r. w Kombinacie (...) w Zakładach (...) w W., a także od dnia 1 października 1974 r. do dnia 30 kwietnia 1987 r. w (...) Kombinacie (...) w L.. Odwołujący zaznaczył, że we wszystkich wskazanych powyżej okresach zatrudnienia, wykonywał pracę polegającą na budowaniu przy taśmie zbrojonych form przeznaczonych do stawiania domów, która mieści się w kategorii prac zbrojarskich i betoniarskich, ujętych w Wykazie A, Dziale V, pkt. IV Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Wykonywana przez niego praca miała charakter pracy fizycznej i była świadczona w szczególnych warunkach – czynnikach negatywnie wpływających na zdrowie i życie ludzkie. Jednocześnie J. C. nadmienił, że realizacja powierzonych mu obowiązków pracowniczych odbywała się w pomieszczeniu, w którym przekroczone były dopuszczalne limity hałasu, zapylenia oraz przy użyciu narzędzi pneumatycznych, powodujących schorzenia wibracyjne. Dodał także, że pobierał dodatek do wynagrodzenia za pracę w warunkach szczególnych. Z kolei na podstawie dowodów załączonych do wniosku o emeryturę, w tym świadectw pracy, Zakład Ubezpieczeń Społecznych, przyjął za udowodniony ogólny staż pracy w wymiarze 27 lat, 1 miesiąca i 4 dni, nie uwzględniając przy tym żadnego okresu pracy w warunkach. Odwołujący podkreślił, że w dniu wystawienia świadectwa pracy obowiązywał § 2 pkt. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, który stanowił, że okresy pracy stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji. Pracodawca nie miał zatem obowiązku stwierdzenia wykonywania przez pracownika pracy w szczególnych warunkach w świadectwie pracy. Ponadto do dnia wejścia w życie rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 15 maja 1996 r. w sprawie szczegółowej treści świadectwa pracy oraz sposobu i trybu jego wydawania i prostowania, które wymaga, aby w świadectwie umieszczona była adnotacja o zatrudnieniu w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze oraz o okresie pracy wykonywanej przez pracownika w tych warunkach, obowiązywało rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 20 listopada 1974 r. w sprawie świadectw pracy i opinii, które ww. wymogu nie zawierało. Odwołujący wskazał, że jego świadectwo pracy zostało wystawione w czasie obowiązywania rozporządzenia z 1974 r., które nie przewidywało obowiązku umieszczenia na nim informacji, że praca była wykonywana w szczególnych warunkach. Podniósł również, że okoliczności, od których uzależnione jest prawo do emerytury mogą być wykazywane wszelkimi środkami dowodowymi przewidzianymi w kodeksie postępowania cywilnego, w tym także zeznaniami świadków, czy opiniami biegłych. Stwierdził, że zaskarżoną decyzją organ rentowy niezasadnie odmówił mu zatem prawa do wcześniejszej emerytury z warunków szczególnych wskazując, że nie udowodnił on faktu wykonywania pracy w warunkach szczególnych w wymiarze 15 lat. Na tej podstawie odwołujący zwrócił się o zmianę zaskarżonej decyzji i przyznanie mu prawa do dochodzonego świadczenia (odwołanie z dnia 5 lipca 2016 r. k. 2-5 a.s.).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W. wniósł o oddalenie odwołania na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

W uzasadnieniu odpowiedzi na odwołanie organ rentowy podniósł, że ubezpieczony na dzień 1 stycznia 1999 r. nie spełnił przesłanki co najmniej 15-letniego okresu pracy w warunkach szczególnych. Zaznaczył, że zgodnie z § 1 ust. 2 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze właściwi ministrowie, kierownicy urzędów centralnych oraz centralne związki spółdzielcze w porozumieniu z Ministrem Pracy, Płac i Spraw Socjalnych ustalają w podległych nadzorowanych zakładach pracy stanowiska pracy, na których są wykonywane prace w warunkach szczególnych, wymienione w wykazach A i B. Wykazy te muszą być zgodne z wykazami, stanowiącymi załącznik do ww. Rozporządzenia. Organ rentowy dodał, że ubezpieczony nie spełnia wymaganych warunków, albowiem

przedłożonymi dokumentami nie udowodnił wymaganego 15-letniego okresu pracy w warunkach szczególnych. W ocenie organu rentowego, na podstawie przedłożonych przez wnioskodawcę dokumentów w postaci świadectw pracy, pism przewodnich z archiwum oraz kopii kartotek wynagrodzeń nie można stwierdzić jednoznacznie, że praca wykonywana przez skarżącego miała charakter wyłącznie wynikający z zapisów zawartych w Wykazie A, stanowiącym załącznik do rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Jednocześnie, Zakład Ubezpieczeń Społecznych nadmienił, że przepisy wymienionego wyżej rozporządzenia nie warunkują uznania wykonywania pracy za pracę w szczególnych warunkach od pobierania dodatku za szkodliwe warunki lecz od charakteru tej pracy. Z kolei za sporne okresy zatrudnienia, przypadające przed dniem 01 stycznia 1999 r. odwołujący nie przedłożył świadectwa wykonywania pracy w warunkach szczególnych, ani świadectwa pracy z adnotacją o pracy w warunkach szczególnych. Wobec powyższego, organ rentowy zaskarżoną decyzją z dnia 1 czerwca 2016 r., znak: (...), odmówił J. C. prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym i uznał, że odwołanie od ww. decyzji, jako bezzasadne powinno zostać oddalone (odpowiedź na odwołanie z dnia 27 lipca 2016 r. k. 51 a.s.).

W piśmie procesowym z dnia 13 października 2016 r. pełnomocnik odwołującego podtrzymał stanowisko wyrażone w treści odwołania wskazując, iż w treści odpowiedzi na odwołanie, Zakład Ubezpieczeń Społecznych ograniczył się wyłącznie do wskazania braku przedłożenia przez ubezpieczonego dokumentacji, potwierdzającej okresy jego pracy w warunkach szczególnych oraz braku przedłożenia prawidłowo wystawionych świadectw pracy. Pełnomocnik odwołującego jeszcze raz podkreślił, że ubezpieczony nie miał wpływu na prawidłowość treści świadectwa pracy z dnia 29 kwietnia 1987 r., zaś dotychczasowy zakład pracy już nie istnieje, w związku z czym nie jest możliwe uzyskanie prawidłowych dokumentów, potwierdzających charakter pracy wykonywanej w spornych okresach zatrudnienia (pismo procesowe z dnia 13 października 2016 r. k. 64 a.s.).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

J. C., ur. (...), w dniu 24 czerwca 1972 r. ukończył (...) Szkołę (...) w W. w zawodzie sztukator-malarz. W okresie od dnia 1 września 1970 r. do dnia 31 sierpnia 1971 r. był zatrudniony w (...) Przedsiębiorstwie (...) z siedzibą w W. na stanowisku sztukatora-malarza (świadectwo ukończenia (...) Szkoły (...) k. 20 a.s., świadectwo pracy z dnia 19 sierpnia 1991 r. k. 17-18, tom II a.r.).

Następnie w okresie od dnia 1 września 1971 r. do dnia 27 października 1973 r. ubezpieczony był zatrudniony w Kombinacie (...) – Zakładzie (...) z siedzibą w W. na stanowisku szpachlarza z uposażeniem, odpowiadającym V grupie zaszczerowania, tj. w kwocie 9,50 zł/godz. Na analogicznym stanowisku pracy odwołujący był także zatrudniony w późniejszym okresie zatrudnienia, tj. od dnia 3 listopada 1973 r. do dnia 29 czerwca 1974 r. w Kombinacie (...) – Zakładzie (...) z siedzibą w W.. W pierwszym okresie zatrudnienia odwołujący pracował na stanowisku malarza. W tym czasie do jego zadań należało wykonywanie wszelkich prac malarskich, które koncentrowały się zarówno wewnątrz, jak i na zewnątrz obiektów budowlanych w postaci wieżowców. Malowanie odbywało się farbami olejnymi i niekiedy było wykonywane na rusztowaniach, w związku z czym przed przystąpieniem do pracy odwołujący został poddany badaniom wysokościowym. Ze względu na dużą powierzchnię malowanego obiektu, odwołujący wykonywał także wszelkie czynności przygotowawcze, polegające m.in. na sprawdzeniu stanu podłoża oraz wyrównaniu i zaszpachlowaniu ścian przed malowaniem. Z uwagi na to, że odwołujący był młodym pracownikiem, kierownictwo ww. zakładu pracy powierzało mu najcięższe do wykonania prace. W trakcie ich realizacji, ubezpieczony był narażony na szkodliwe chemiczne opary, które wydzielaly się podczas malowania. Obowiązki te odwołujący wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy przez 8 godzin dziennie. W drugim okresie zatrudnienia odwołujący, pomimo tego, że był zatrudniony na stanowisku szpachlarza, faktycznie wykonywał pracę w charakterze betoniarza. Do jego podstawowych zadań należało wykonywanie czynności przy produkcji betonów, polegających głównie na zalewaniu i ubijaniu formy, jej zagęszczaniu, a następnie szalowaniu płyt betonowych. W trakcie powyższego procesu odwołujący używał także specjalnych urządzeń, służących do zagęszczania mieszanki betonowej, tzw. wibratorów betonowych, które emitowały nadmierny hałas. Powierzone obowiązki odwołujący wykonywał w pomieszczeniu, w którym panowało duże zapylenie, hałas, a także przy dużych nakładach wysiłku fizycznego. Swoją pracę wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w systemie zmianowym. W powyższych okresach zatrudnienia, odwołujący nie

korzystał ze zwolnień lekarskich, jak również urlopów bezpłatnych (zeznania odwołującego k. 77-78, k. 82, k. 91-93, zeznania świadka T. W. k. 78. k. 82, zeznania świadka R. M. k. 78-79, k. 82 a.s.).

W okresie od dnia 1 października 1974 r. do dnia 30 kwietnia 1987 r. J. C. był zatrudniony w (...) Kombinacie (...) w L. na stanowiskach tynkarza-szpachlarza oraz tynkarza-brygadzisty. Z tytułu powyższego zatrudnienia, ubezpieczony otrzymywał uposażenie z Zakładowego Systemu Wynagradzania, odpowiadające V grupie zaszerogowania, tj. w kwocie 70,00 zł/godz., dodatek za staż pracy w wysokości 10% miesięcznie, dodatek brygadzystowski w wysokości 1.000,00 zł oraz premię zgodnie z obowiązującymi w ww. zakładzie pracy przepisami. Przez cały okres powyższego zatrudnienia odwołujący pracował w wydziale, zajmującym się produkcją ścian zewnętrznych budynków. W powyższym zakładzie pracy panowała powszechna praktyka, zgodnie z którą, pomimo tego, że pracownicy byli zatrudniani na określonych stanowiskach pracy, wskazanych w umowach o pracę, to w rzeczywistości wykonywali czynności o zupełnie innym charakterze. W przypadku odwołującego, będąc zatrudnionym na stanowiskach tynkarza-szpachlarza oraz tynkarza-brygadzisty wykonywał on czynności właściwe dla stanowiska zbrojarza-betoniarza, właściwe dla procesu produkcji płyt betonowych, a polegające na rozformowywaniu płyt betonowych w specjalnie przygotowanych do tego komorach, służących do naporzania, smarowaniu ich smarem, a następnie ich zbrojeniu i wysyłaniu na magazyn. Praca ta była wykonywana na hali produkcyjnej, wyposażonej w 4 ciągi produkcyjne, na której zainstalowane były specjalne urządzenia w postaci wibratorów, które były przeznaczone do wykonywania tego rodzaju czynności. Na jednej linii produkcyjnej zamontowanych było 8 wibratorów, natomiast linie produkcyjne były ustawione obok siebie w jednym rzędzie. Z uwagi na znaczne przekroczenie dopuszczalnych limitów hałasu, pracownicy pracujący na sąsiadujących ze sobą stanowiskach pracy, nie słyszeli siebie nawzajem. W tym zakresie pracownicy mogli korzystać ze środków ochrony słuchu, jednak zazwyczaj nie stosowali się do powyższych zaleceń. Wszyscy pracownicy produkcji, w tym odwołujący, swoje obowiązki wykonywali w pomieszczeniu, w którym panowało duże zapylenie oraz wysoka temperatura. Pomimo tego, nie byli oni wyposażeni w specjalne maski ochronne, zasłaniające drogi oddechowe. Posiadali jednak specjalną odzież w postaci fartuchów oraz normalne ubranie robocze. Wszystkie wskazane czynności odwołujący wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, tj. przez 8 godzin dziennie. W okresie powyższego zatrudnienia odwołujący pobierał dodatek do wynagrodzenia z tytułu wykonywania pracy w warunkach szkodliwych dla zdrowia. W czasie kiedy objął funkcję brygadzisty pobierał także dodatek brygadzystowski. W ramach pełnienia powyższej funkcji odwołujący wykonywał wszystkie dotychczasowe czynności, a dodatkowo także nadzorował pracę podległych mu pracowników. Bezpośrednim przełożonym odwołującego był kierownik S. Ł. i to pod jego nadzorem odwołujący wykonywał wszystkie opisane powyżej czynności. Z tytułu zatrudnienia w (...) Kombinacie (...) w L., pracodawca nie wystawił odwołującemu świadectwa pracy w warunkach szczególnych (świadectwo pracy z dnia 29 kwietnia 1987 r. k. 35, karty wynagrodzeń k. 39-64, tom II a.r., zeznania odwołującego k. 77-78, k. 82, k. 91-93, zeznania świadka S. Ł. k. 79-80, k. 82, zeznania świadka I. S. k. 80-82 a.s.).

W okresie od dnia 4 maja 1987 r. do dnia 1 września 1993 r. odwołujący był zatrudniony w Spółdzielni (...) na stanowiskach malarza-tynkarza oraz murarza, a następnie w okresie od dnia 2 września 1993 r. do dnia 31 grudnia 1994 r. pracował w Spółce cywilnej (...) z siedzibą w L. na tożsamym stanowisku pracy. Następnie w okresie od dnia 27 maja 1996 r. do dnia 19 czerwca 1997 r. odwołujący wykonywał pracę dekarza w (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W., w okresie od dnia 23 czerwca 1997 r. do dnia 31 marca 2004 r. był zatrudniony na stanowisku robotnika ogólnobudowlanego w Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w W., a w okresie od dnia 1 kwietnia 2004 r. do dnia 31 marca 2009 r. świadczył pracę na rzecz (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W. na stanowisku robotnika ogólnobudowlanego. Kolejnym okresem zatrudnienia odwołującego było zatrudnienie w (...) w W., gdzie w okresach od dnia 1 kwietnia 2009 r. do dnia 30 kwietnia 2012 r. wykonywał on pracę na stanowisku robotnika ogólnobudowlanego, natomiast od dnia 1 maja 2012 r. do dnia 12 listopada 2012 r. na stanowisku konserwatora ogólnobudowlanego. Od dnia 1 stycznia 2016 r. odwołujący wykonuje pracę na podstawie umowy zlecenia na rzecz (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W. (świadectwo pracy z dnia 18 października 1993 r. k. 65, świadectwo pracy z dnia 3 stycznia 1995 r. k. 67, świadectwo pracy z dnia 19 czerwca 1997 r. k. 71, świadectwo pracy z dnia 31 marca 2004 r. k. 73, świadectwo pracy z dnia 1 kwietnia 2009 r. k. 75, świadectwo pracy z dnia 7 maja 2012 r. k. 78-79, świadectwo pracy z dnia 12 listopada 2012 r. k. 81, zaświadczenie z dnia 15 kwietnia 2016 r. k. 83, tom II a.r. zeznania odwołującego k. 77-78, k. 82, k. 91-93 a.s.).

W dniu 19 kwietnia 2016 r. ubezpieczony złożył w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W. wniosek o wcześniejszą emeryturę wraz z informacją dotyczącą okresów składkowych i nieskładkowych (wniosek wraz z załącznikiem, k. 1-15, tom II a.r.).

Na podstawie dowodów uzyskanych w wyniku przeprowadzonego postępowania wyjaśniającego organ rentowy przyjął za udowodnione na dzień 1 stycznia 1999 r.: okresy składkowe w wymiarze 26 lat, 11 miesięcy i 23 dni oraz okresy nieskładkowe w wymiarze 11 miesięcy i 23 dni tj. staż sumaryczny w wymiarze 27 lat, 1 miesiąca i 4 dni. Jednocześnie organ rentowy ustalił, że ubezpieczony nie spełnił warunków wynikających z art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w zw. z § 4 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, ponieważ na dzień 1 stycznia 1999 r. nie udowodnił okresu co najmniej 15 lat pracy w warunkach szczególnych, wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Organ rentowy wskazał, że ubezpieczony nie udokumentował żadnego okresu pracy w warunkach szczególnych, albowiem nie przedłożył świadectw wykonywania pracy w warunkach szczególnych, ani świadectw pracy z adnotacją o pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze. W związku z tym, decyzją z dnia 1 czerwca 2016 r., znak: (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W. odmówił J. C. prawa do wnioskowanego świadczenia (decyzja z dnia 1 czerwca 2016 r., znak: (...) k. 65-67, tom II a.r.). J. C. odwołał się od powyższej decyzji, inicjując tym samym niniejsze postępowanie (odwołanie z dnia 5 lipca 2016 r. k. 2-5 a.s.).

W toku postępowania, Sąd Okręgowy dopuścił dowód z opinii biegłego sądowego z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy J. P., zarówno głównej, jak i uzupełniającej które zostały sporządzone w sprawie o sygn. akt VII U 863/14 z odwołania I. S. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W. z dnia 7 marca 2014 r. Sąd miał bowiem na uwadze, że świadek I. S. w spornym okresie czasu był zatrudniony w (...) Kombinacie (...) w L. w tym samym wydziale i wskazał na konkretne czynności, jakie odwołujący wykonywał, będąc zatrudnionym na stanowiskach tynkarza-szpachlarza oraz tynkarza-brygadzysty. Z uwagi na fakt, iż w treści powyższych opinii biegły objął swoją analizą również charakter prac, rzeczywiście wykonywanych przez odwołującego na rzecz ww. zakładu pracy, Sąd uznał, że opinie te mogą stanowić uzasadnioną podstawę do dokonania ustaleń faktycznych w niniejszej sprawie. W opinii głównej z dnia 27 września 2014 r. biegły sądowy stwierdził, że uznanie prac za wykonywane w szczególnych warunkach jest możliwe, gdy stanowisko lub rodzaj pracy wykonywanej przez pracownika ściśle odpowiada odpowiedniemu zapisowi zawartemu w wykazie A, stanowiącym załącznik do rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze i praca ta była wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Biegły wskazał, że prace przy produkcji betonu kruszywowego zostały ujęte w Dziale V – w Budownictwie i przemyśle materiałów budowlanych pod poz. 15 – Prace przy produkcji betonu kruszywowego, pkt. 2 – betoniarz prefabrykacji, pkt. 4 – Robotnik w przemyśle materiałów budowlanych stale wykonujący prace pomocnicze lub inne przy produkcji betonu kruszywowego Wykazu, stanowiącego załącznik do zarządzenia Nr 9 Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów budowlanych z dnia 1 sierpnia 1983 r. w sprawie wykazów stanowisk pracy w zakładach pracy nadzorowanych przez MBiPMB, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach, uprawniające do wcześniejszego przejścia na emeryturę. W opinii uzupełniającej z dnia 30 listopada 2014 r. biegły dodał, że w procesie produkcji elementów prefabrykowanych, osoba zatrudniona na stanowisku tynkarz jest betoniarzem o kwalifikacjach wyższych niż przeciętne (opinia biegłego sądowego z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy J. P. z dnia 27 września 2014 r. k. 35-40, opinia uzupełniająca z dnia 30 listopada 2014 r. k. 56-57 – akta sprawy o sygn. VII U 863/14). Sąd miał bowiem na uwadze, że świadek I. S. w spornym okresie czasu był zatrudniony w (...) Kombinacie (...) w L. w tym samym wydziale i wskazał na konkretne czynności, jakie odwołujący wykonywał, będąc zatrudnionym na stanowiskach tynkarza-szpachlarza oraz tynkarza-brygadzysty. Z uwagi na fakt, iż w treści powyższych opinii biegły objął swoją analizą również charakter prac, rzeczywiście wykonywanych przez odwołującego na rzecz ww. zakładu pracy, Sąd uznał, że opinie te mogą stanowić uzasadnioną podstawę do dokonania ustaleń faktycznych w niniejszej sprawie. Jednocześnie mając powyższe na uwadze, w ocenie Sądu okoliczność, że odwołujący w spornym okresie czasu wykonywał prace, które spełniają

przesłanki do uznania ich za prace wykonywane w warunkach szczególnych – spowodowała, że okres ten mógł zostać zaliczony do okresu pracy w warunkach szczególnych, uprawniającego do emerytury w obniżonym wieku.

Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił na podstawie niekwestionowanych przez strony dowodów z dokumentów zawartych w aktach sprawy, w tym w aktach rentowych ubezpieczonego. Ponadto Sąd Okręgowy za podstawę ustaleń faktycznych przyjął wiarygodne zeznania ubezpieczonego J. C. (k. 77-78, k. 82, k. 91-93 a.s.) oraz świadków: T. W. (k. 78. k. 82 a.s.), R. M. (k. 78-79, k. 82 a.s.), S. Ł. (k. 79-80, k. 82 a.s.) i I. S. (k. 80-82 a.s.), którzy przez wiele lat pracowali w tych samych zakładach pracy, w których zatrudniony był J. C. i potwierdzili wynikające z akt osobowych okoliczności pracy oraz charakter wykonywanych przez niego czynności w spornych okresach czasu. W powyższym zakresie szczególnie istotne dla rozstrzygnięcia sprawy były zeznania świadka S. Ł., który był bezpośrednim przełożonym odwołującego w okresie jego zatrudnienia w (...) Kombinacie (...) w L., a zatem posiadał najbardziej miarodajną wiedzę w przedmiocie charakteru jego pracy w spornym okresie czasu. Zdaniem Sądu z uwagi na spójność zeznań ubezpieczonego, świadków i dokumentów, nie było podstaw do kwestionowania ich wiarygodności.

Ponadto Sąd oparł się na opiniach biegłego sądowego z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy mgr J. P. z dnia 27 września 2014 r. oraz z dnia 30 listopada 2014 r., które zostały sporządzone w sprawie o sygn. akt VII U 863/14 z odwołania I. S. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W. z dnia 7 marca 2014 r.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie J. C. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W. z dnia 1 czerwca 2016 r., znak: (...) jest zasadne i jako takie zasługuje na uwzględnienie.

Jedyną kwestią sporną w prowadzonym przez Sąd postępowaniu było spełnienie przez J. C. warunku posiadania 15-letniego okresu pracy w warunkach szczególnych bądź w szczególnym charakterze. Ubezpieczony wskazywał, iż posiada taki okres, organ rentowy zaś nie uwzględnił do jego stażu pracy w warunkach szczególnych, żadnego okresu zatrudnienia, w tym okresu od dnia 1 września 1971 r. do dnia 27 października 1973 r. w Kombinacie (...) – Zakładzie (...) z siedzibą w W., okresu od dnia 3 listopada 1973 r. do dnia 29 czerwca 1974 r. w Kombinacie (...) – Zakładzie (...) z siedzibą w W. oraz okresu od dnia 1 października 1974 r. w (...) Kombinacie (...) w L. z uwagi na nie przedłożenie świadectwa wykonywania pracy w warunkach szczególnych. Sąd Okręgowy prowadził więc postępowanie dowodowe celem rozstrzygnięcia rozbieżności, jakie zaistniały w tej kwestii pomiędzy stronami procesu.

Wcześniejsza emerytura, o którą ubiegał się odwołujący jest dla powszechnego systemu świadczeń emerytalnych „instytucją” wyjątkową, określającą szczególne uprawnienia pracownicze. Zawarcie przez ustawodawcę w zamkniętym katalogu wykazu pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wyłącza możliwość jego rozszerzenia w procesie stosowania prawa. Nie ma więc żadnej swobody przy określaniu prac w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze. Są one ściśle i jasno określone w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r., Nr 8, poz. 43 ze zm.). Rozporządzenie określa wykaz prac, których wykonywanie uprawnia do niższego wieku emerytalnego, lecz aby daną pracę uznać za wykonywaną w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, pracownik musi ją wykonywać stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, obowiązującym na danym stanowisku pracy. Dopiero wówczas możliwe będzie nabycie prawa do wcześniejszej emerytury, jednak dopiero w przypadku spełnienia warunków określonych w art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2016 r., poz. 887 ze zm.). Powołany przepis wskazuje, że ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli:

1. okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz

2. okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27.

Dodatkowo w myśl ust. 2 art. 184 ustawy, emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do Otwartego Funduszu Emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w Otwartym Funduszu Emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

Z kolei powoływane już rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, wskazuje, że aby mężczyzna mógł nabyć prawo do emerytury powinien:

1. posiadać 25-letni okres zatrudnienia, liczony łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczanymi do okresów zatrudnienia (§ 3);
2. wykonywać pracę wymienioną w wykazie A (Prace w szczególnych warunkach, których wykonywanie uprawnia do niższego wieku emerytalnego), będącym załącznikiem do rozporządzenia;
3. osiągnąć wiek emerytalny wynoszący 60 lat (§ 4 ust. 1 pkt. 1) oraz
4. być zatrudnionym przez co najmniej 15 lat w szczególnych warunkach (§ 4 ust. 1 pkt. 3).

W myśl stanowiska wyrażonego w orzecznictwie, warunki nabycia prawa do wcześniejszej emerytury muszą być spełnione łącznie w chwili wydania decyzji przez organ rentowy. W postępowaniu odwoławczym wszczętym na skutek wniesienia odwołania od decyzji odmawiającej prawa do tego świadczenia sąd ubezpieczeń społecznych ocenia legalność decyzji według stanu rzeczy istniejącego w chwili jej wydania (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 lutego 2006 r., I UK 154/05).

Wykonywanie pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze powinno być stwierdzone przez pracodawcę w świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze lub w świadectwie pracy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 1997 r., II UKN 417/97 oraz z dnia 21 listopada 2001 roku, II UKN 598/00). Jednakże w razie wszczęcia postępowania sądowego, toczącego się wskutek odwołania ubezpieczonego od odmownej decyzji organu rentowego w sprawie przyznania uprawnień do emerytury w wieku obniżonym, dopuszczalne jest przeprowadzanie wszelkich dowodów dla wykazania okoliczności, mających wpływ na prawo do świadczenia. W postępowaniu przed sądami pracy i ubezpieczeń społecznych okoliczności mające wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokość mogą być udowodniane wszelkimi środkami dowodowymi, przewidzianymi w kodeksie postępowania cywilnego.

W niniejszej sprawie bezspornym jest, że J. C. ukończył w dniu 28 listopada 2015 r. wymagany wiek 60 lat, nie przystąpił do otwartego funduszu emerytalnego, jak również udowodnił wymagany okres składkowy i nieskładkowy 25 lat, według stanu na dzień 1 stycznia 1999 r. Przedmiotem sporu pozostawało natomiast ustalenie, czy odwołujący posiada na dzień 1 stycznia 1999 r. 15 lat pracy w warunkach szczególnych. Organ rentowy nie zaliczył mu bowiem do okresu pracy w warunkach szczególnych okresów zatrudnienia od dnia 1 września 1971 r. do dnia 27 października 1973 r. w Kombinacie (...) – Zakładzie (...) z siedzibą w W., od dnia 3 listopada 1973 r. do dnia 29 czerwca 1974 r. w Kombinacie (...) – Zakładzie (...) z siedzibą w W. oraz od dnia 1 października 1974 r. w (...) Kombinacie (...) w L. z uwagi na nieprzedłożenie świadectwa wykonywania prac w szczególnych warunkach wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, zgodnej z rodzajem prac, wykazem, działem i pozycją załącznika do Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Odnosząc się do stanowiska organu rentowego wskazać należy, że powoływana przez organ rentowy okoliczność nie niweczy prawa ubezpieczonego do wnioskowanego świadczenia. Okresy pracy w warunkach szczególnych, stosownie do § 2 ust. 2 rozporządzenia, stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów

wydanych na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia, lub w świadectwie pracy. Brak takiego świadectwa lub jego zakwestionowanie przez organ rentowy nie wyklucza jednak dokonania ustalenia zatrudnienia w warunkach szczególnych innymi środkami dowodowymi w toku postępowania sądowego. Stanowisko takie wielokrotnie zajmował również Sąd Najwyższy, który między innymi w wyroku z dnia

2 lutego 1996 r., (II URN 3/95) stwierdził, że w postępowaniu przed sądami pracy i ubezpieczeń społecznych okoliczności mające wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokość mogą być udowodniane wszelkimi środkami dowodowymi, przewidzianymi w kodeksie postępowania cywilnego. Ograniczenia dowodowe zawarte w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno – rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń (Dz. U. Nr 10, poz. 49 ze zm.) dotyczą wyłącznie postępowania przed tymi organami.

Jednocześnie, z uwagi na fakt, iż świadectwo pracy nie jest w postępowaniu sądowym jedynym dopuszczalnym dowodem mogącym potwierdzić pracę w warunkach szczególnych, Sąd przeprowadził inne dostępne dowody, aby ustalić, czy faktycznie w ww. zakładach pracy ubezpieczony pracował w warunkach szczególnych. Na okoliczność rodzaju czynności realizowanych przez ubezpieczonego złożył zeznania on sam, a także świadkowie T. W. , R. M. , S. Ł. i I. S.. Ponadto zostały pozyskane oryginały dokumentów z akt osobowych odwołującego ze spornych okresów zatrudnienia i na tej podstawie został ustalony stan faktyczny w sprawie. Przesłuchany w sprawie świadek S. Ł., który był bezpośrednim przełożonym odwołującego w okresie jego zatrudnienia w (...) Kombinacie (...) w L., potwierdził jego pracę na stanowiskach tynkarza-szpachlarza oraz tynkarza-brygadzisty wskazując, że przez cały ww. okres pracy, odwołujący faktycznie stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał czynności właściwe dla stanowiska betoniarza, w zakresie procesu produkcji płyt betonowych, a polegające na rozformowywaniu płyt betonowych w specjalnie przygotowanych do tego komorach, służących do naparzania, smarowaniu ich smarem, a następnie ich zbrojeniu i wysyłaniu na magazyn. Wynika z nich również, że odwołujący przez cały okres pracy na ww. stanowisku formierza pobierał dodatek za pracę w warunkach szkodliwych dla zdrowia. W związku z tym nie może być wątpliwości co do tego, jakie prace i w jakim charakterze wykonywał w spornym okresie czasu. Analogicznie zaliczeniu przez Sąd podlegał również okres zatrudnienia odwołującego w Kombinacie (...) – Zakładzie (...) z siedzibą w W., gdyż odwołujący w tym okresie zatrudnienia w rzeczywistości wykonywał czynności przy produkcji betonów, polegające głównie na zalewaniu i ubijaniu formy, jej zagęszczaniu, a następnie szalowaniu płyt betonowych. W trakcie powyższego procesu, odwołujący używał specjalnych urządzeń, służących do zagęszczania mieszanki betonowej, tzw. wibratorów betonowych. Powyższe okoliczności zostały potwierdzone przez świadków w osobach T. W. i I. S., którzy w spornym okresie czasu pracowali razem z odwołującym w tym samym zakładzie pracy na jednej hali produkcyjnej.

Konkludując, przeprowadzona przez Sąd Okręgowy analiza zgromadzonych w sprawie dowodów prowadzi do wniosku, że ubezpieczony, będąc zatrudnionym w (...) Kombinacie (...) w L. w okresie od dnia 1 października 1974 r. do dnia 30 kwietnia 1987 r. oraz będąc zatrudnionym w Kombinacie (...) – Zakładzie (...) z siedzibą w W. w okresie od dnia 3 listopada 1973 r. do dnia 29 czerwca 1974 r. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace betoniarza, a praca ta została wymieniona w Wykazie A, stanowiącym załącznik do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze, w Dziale V „W budownictwie i przemyśle materiałów budowlanych”, pod poz. 4 „ Prace zbrojarskie i betoniarskie”. W przypadku ubezpieczonego taki rodzaj pracy, realizowanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, potwierdzili ww. świadkowie, jak również zgromadzone w sprawie dokumenty. Odnosząc się natomiast do okresu zatrudnienia odwołującego w Kombinacie (...) – Zakładzie (...) z siedzibą w W. od dnia 1 września 1971 r. do dnia 27 października 1973 r., to wskazać należy, że w tym czasie odwołujący realizował czynności malarskie na wysokości, opisane w wykazie A Dziale V poz. 6 pkt. 1 załącznika do zarządzenia nr 9 Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiału Budowlanych z dnia 1 sierpnia 1983 r. w sprawie wykazu stanowisk pracy w zakładach pracy podległych Ministrowi Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach. W związku z tym Sąd Okręgowy doszedł do wniosku, że odwołanie ubezpieczonego było uzasadnione. J. C. przez okres co najmniej 15 lat pracował w warunkach szczególnych. Warunek, którego dotyczył spór, został więc spełniony i było możliwe przyznanie ubezpieczonemu prawa do wnioskowanego świadczenia.

Z tych też względów, Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W. z dnia

1 czerwca 2016 r., znak: (...) w ten sposób, że przyznał odwołującemu J. C. prawo do wcześniejszej emerytury z warunków szczególnych od dnia 1 kwietnia 2016 r. tj. od miesiąca, w którym został złożony wniosek, o czym orzekł w pkt. 1 sentencji wyroku.

Jednocześnie w pkt. 2 wyroku Sąd Okręgowy stwierdził, że organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, w oparciu o treść art. 118 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Ustalenie, że odwołujący spełnił warunek wymaganych 15 lat pracy w warunkach szczególnych wymagało bowiem przeprowadzenia postępowania dowodowego, w tym dopuszczenia dowodu z zeznań świadków oraz przesłuchania odwołującego. Organ rentowy nie ma tych możliwości dowodowych w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, gdyż ograniczony jest środkami dowodowymi wymienionymi w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń (Dz. U. Nr 10, poz. 49).

Zgodnie z art. 118 ust. 1a ww. ustawy w razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego, jeżeli organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Organ odwoławczy, wydając orzeczenie, stwierdza odpowiedzialność organu rentowego.

Działając zaś na podstawie powołanego przepisu, Sąd wnioskując a contrario, nie stwierdził odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, powodującej opóźnienie w wypłacie świadczenia, mając na uwadze fakt, że dopiero wyniki niniejszego postępowania dowodowego pozwoliły na poczynienie wiążących ustaleń, co do charakteru zatrudnienia ubezpieczonego, mającego wpływ na jego prawo do wnioskowanego świadczenia (pkt. 2 wyroku).

O kosztach zastępstwa procesowego, Sąd Okręgowy orzekł w punkcie 3 sentencji wyroku, w oparciu o § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia

22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015 r. poz. 1800).